

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית

אזרחות | שאלון 34281

מצגת לימוד לבגרות

שקף 1 מתוך 19

יחידה 1

גישה כלכלית ליברלית/ניאו ליברלית

יחידה 3

הדרך למימוש הפוטנציאל של האזרח

יחידה 5

טענה

יחידה 7

שאל

יחידה 2

גישה כלכלית-חברתית: סוציאל דמוקרטית

יחידה 4

המיסוי במדינה

יחידה 6

מטרה

יחידה 8

הנמקת עמדתי

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית

1 גישה כלכלית ליברלית/ניאו ליברלית

מדגישה את החירות הכלכלית על פני השוויון החברתי-כלכלי/ סוברת שחירות מקדמת את טובת החברה כולה ובתוכה את החלשים

2 גישה כלכלית-חברתית: סוציאל דמוקרטית

מדגישה את השוויון החברתי-כלכלי על פני החירות הכלכלית/מקדמת בשם הסולידריות שוויון כלכלי/צמצום פערים

3 הדרך למימוש הפוטנציאל של האזרח

עלפי הגישה הניאו ליברלית יצירת תחרות תוביל את האזרח למימוש הפוטנציאל שלו, ועל פי הגישה הסוציאל דמוקרטית התערבות של המדינה וסיוע מטעמה יעזור לאזרח לממש את עצמו

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 המיסוי במדינה

בגישה הניאו ליברלית המיסוי נמוך, בשל העובדה שהמדינה מספקת מעט שירותים לאזרחים, ואילו בגישה הסוציאל דמוקרטית המיסוי גבוה, כדי לממן את מגוון השירותים שהמדינה מספקת לאזרחים

2 טענה

אני בעד מתן הטבות מס למיזמים של בניית דירות המיועדות להשכרה לטווח ארוך. הנימוק שלי מתבסס על הגישה הסוציאל דמוקרטית גישה זו שמה דגש על השוויון.

גישה זו שמה דגש על השוויון. במסגרת הגישה השלטון במדינה הדמוקרטית מתערב בחיים הכלכליים והחברתיים של האזרחים. זאת במטרה ליצור שוויון הזדמנויות ולצמצם פערים כלכליים וחברתיים במדינה. השלטון עושה זאת על ידי הענקת שירותים בתחומים שונים: סעד, בריאות, דיור, חינוך ותנאי העסקה.

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 טענה - המשך

מתן הטבות הן צעד של התערבות בשוק הכלכלי מטעם המדינה. המדינה למעשה מקדמת פעילות סוציאלית שמטרתה להגדיל את מספר הדירות להשכרה לטווח ארוך ובכך לנסות ליצור לאזרחים אפשרויות להשכיר דירות.

הנימוק המחזק את הדעה המנוגדת מבוסס על הגישה הניאו ליברלית גישה זו שמה דגש על החופש.

גישה זו שמה דגש על החופש. במסגרת גישה זו השלטון במדינה צריך להתערב בצורה המינימאלית בחיים הכלכליים והחברתיים של האזרחים. זאת במטרה לייצר תחרות במסגרת שוק חופשי. כך המדינה מבקשת לגרום לאזרחים לפעול ולקדם את עצמם, בכוחות עצמם, בשוק הכלכלי.

2 מטרה

תחושת כלליות חברתית לבריות

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 שאל

"במסגרת זו פועלים כיום מיזמים של אזרחים, עובדי רשויות מקומיות, שווקים, חיילים ומשתמשים נוספים, אשר הם החליטו לצאת למאבק. במהלך ההפגנה חסמו המפגינים כבישים מרכזיים בתל אביב ונשאו שלטים בדרישה לבטל את המסקנה האמורה."

2 הנמקת עמדתי

אני מתבסס על הגישה הכלכלית-חברתית הסוציאל-דמוקרטית. הצגת גישה זו: זו גישה ששמה דגש על שוויון חברתי על חשבון החירות הכלכלית של האזרח. המדינה מדגישה את טובת המדינה למען כלל אזרחיה והיא מעורבת בתחום החברתי-כלכלי במידה רבה למשל על ידי מיסוי ובעיקר על העשירים הגבוהים. קישור לטענה: המדינה מעוניינת להפחית את עומסי התנועה. מטרתה לשפר את התשתיות ולתת לתחבורה ציבורית עדיפות בכבישים.

הבדל אחד

דגש על חירות כלכלית או שוויון כלכלי. הגישה הליברלית מדגישה את ערך החירות בתחום הכלכלי. בגישה זו המדינה קיימת כדי לאפשר לאזרח לממש את חירותו. בתחום הכלכלי מימוש זה יתבטא במתן אפשרות מרבית לתחרות חופשית ויוזמה כלכלית. לעומת זאת, הגישה הסוציאל-דמוקרטית תבקש להדגיש את ערך השוויון החברתי. המדינה תתאמץ לצמצם פערים חברתיים גם לשם כך יהיה עליה לפגוע בתחרות הקיימת בשוק החופשי.

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 הבדל שני

מידת המעורבות הכלכלית. בגישה הליברלית המדינה תנסה לצמצם את מעורבותה ככל האפשר. כך למשל המדינה תטיל מיסים קטנים יותר על האזרחים ותספק מעט שירותים חברתיים הנשענים על קצבאות מטעם המדינה. לעומת זאת, בגישה הסוציאל-דמוקרטית המדינה תעמיק את מעורבותה הכלכלית. המדינה תגבה יותר מיסים מאזרחיה בעלי היכולת ותספק שירותים חברתיים רבים מטעם המדינה לשכבות הכלכליות החלשות.

2 דוגמאות

סבסוד שירותים, הענקת שירותים חברתיים, חקיקה חברתית, הלאמה. בגישה זו יש תמיכה במיסוי גבוה על העשירונים העליונים

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 הבדל ראשון

קריטריון להשוואה – הערך המרכזי שהמדינה מדגישה. בגישה הניאו-ליברלית הערך אותה המדינה מדגישה הוא ערך החירות הכלכלית, ואילו הערך המרכזי אותו המדינה מדגישה בגישה הסוציאל דמוקרטית הוא ערך השוויון החברתי-כלכלי

2 נעשית ע"י מוסדות וגופים שלטוניים שהוסמכו לכך בחוק

פרלמנט, בימ"ש, מבקר המדינה ועוד.
המוסדות מפרסמים דו"חות המציגים את פעולות השלטון ומעודדים דיון ציבורי

3 החברתי- כלכלי ותמיכה בצמצום המיסוי למינימום. דוגמאות

הפרטה, קיצוץ תקציבים, צמצום

גישות כלכליות חברתיות במדינה הדמוקרטית - המשך

1 סעד

מדינה המקיימת מדיניות של סעד רואה בחובת קיום מינימאלי לאזרחיה. כלומר, המדינה רק מעניקה רשת ביטחון ולא יותר מכך. רווחה: מדינה המקיימת מדיניות של רווחה מכירה בזכותם של האזרחים לקבל שירותים חברתיים, שיבטיחו מימושן של זכויות חברתיות וכלכליות בתחומי החינוך, הבריאות והרווחה

2

החברתי-כלכלי ותמיכה בצמצום המיסוי למינימום. דוגמאות

הפרטה, קיצוץ תקציבים, צמצום

אולם המסחר בבורסה בתל אביב, 1989

מה רואים?

צילום צבע: אולם מסחר גדול עם שורות שולחנות, עובדים יושבים מול טלפונים וטפסים, ומסכי מחשב תלויים עם נתוני מניות בעברית. לפי תיאור המקור, זהו האולם המרכזי של הבורסה לניירות ערך בתל אביב (1989). השקף ממחיש את המשק החופשי, הפועל בכוחות השוק והתחרות - אחת הגישות הכלכליות-חברתיות הנלמדות במצגת.



קרדיט: צילום: צביקה ישראלי, דוברות המדינה (GPO), 1989, רישיון CC BY-SA 3.0. מקור: ויקישיתוף | [קובץ המקור](#)

השאלה המקורית מהשאלון | שאלון 34281 | קיץ תשע"ז

השאלה המקורית

● פרק שלישי (24 נקודות) קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13-15.

השאלה המקורית

● במלאת שבעים שנה למדינת ישראל הכלכלה בישראל משגשגת למדי, אך עדיין לא הגיע השגשוג לכל שכבות החברה ולכל המגזרים. כחמישית מאזרחי ישראל בגיל העבודה הם ערבים, אך בגלל סיבות שונות שיעור התעסוקה של ערביי ישראל נמוך בהרבה מן הממוצע הארצי, והשכר הממוצע בחברה הערבית נמוך מן השכר הממוצע בישראל. שיעור התעסוקה הנמוך יחסית בחברה הערבית הוא בין השאר תוצאה של קשיים הקשורים לסביבה ולהיעדר תשתיות מתאימות. לדוגמה, התחבורה הציבורית ליישובים ערביים רבים אינה מספיקה, וכך נמנעת מתושביהם האפשרות לרכוש הכשרה מקצועית בהתאם לשאיפותיהם כי אין להם איך להגיע מביתם למוסדות לימוד מרוחקים. במקרים רבים קשיי התחבורה גם מגבילים את תושבי היישובים המרוחקים יותר לעיסוק במקצועות שההכנסה מהם נמוכה יחסית. נוסף על כך, ביישובים ערביים יש מחסור במעונות יום לפעוטות, ולכן אימהות רבות אינן יכולות לצאת לעבודה מחוץ לבית, אף על פי שגם הן רוצות לעבוד ולהגשים את עצמן. כדי לשנות מציאות זו, ממשלת ישראל מממנת מרכזים ייעודיים לקידום התעסוקה במגזר הערבי ובמיוחד בקרב נשים ערביות. המרכזים האלה משתפים פעולה עם מעסיקים שונים, כדי ליצור מקומות עבודה ומסלולי קידום שמותאמים במיוחד לצרכים של המגזר הערבי. באמצעות השקעה כספית זו, המדינה מקווה להעלות את השכר הממוצע בחברה הערבית ולאפשר לנשים רבות ככל האפשר להשתלב במעגל התעסוקה. למרות המאמץ הניכר והעלייה שכבר הושגה בשכר הממוצע ובשיעור הנשים שיוצאות לעבוד מחוץ לביתן, המטרה עדיין לא הושגה במלואה. לכן אני סבור שעל המדינה להגביר את המאמץ ולהגדיל את ההשקעה הכספית בתחבורה ובעידוד תעסוקה ביישובים הערביים. כך היא תאפשר לאזרחים רבים ככל האפשר להתקיים בכבוד, ואף ליהנות משגשוג כלכלי ומהגשמה עצמית בהתאם לשאיפותיהם. שבעים שנה לאחר הקמת המדינה החברה בישראל נמצאת בתהליך מתמיד של שינוי, והיא מנסה להתמודד בדרכים מגוונות עם השסעים החברתיים שהתהוו בה. לדעתי, אם תיצור המדינה הזדמנויות מתאימות להגברת השיתוף של החברה הערבית בחיזוק כלכלת המדינה, היא תסייע לגשר על השסעים בין המגזר הערבי ובין שאר חלקי החברה בהתאם לחזון של מקימי המדינה. זהו אינטרס משותף לכל אזרחי המדינה, שכן מהלך כזה יקדם את החברה בישראל, את כלכלת המדינה ואת חוסנה הלאומי. (מעובד על פי י' תמיר, 'צמצום פערי השכר בין ערבים ליהודים' הוא אינטרס לאומי וכלכלי', דה מרקר, 28 בנובמבר 2017)

השאלה המקורית מהשאלון | שאלון 34281 | קיץ תשע"ז (המשך)

השאלה המקורית

● /המשך בעמוד 7/

● -7- אזרחות, קיץ תשע"ח, מס' 034281

● הצג את הגישה החברתית כלכלית הסוציאל-דמוקרטית. הסבר כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.

תשובות מוצעות

● הצג: הגישה החברתית-כלכלית הסוציאל-דמוקרטית - גישה כלכלית-חברתית המדגישה את השוויון החברתי-כלכלי על פני החירות הכלכלית. הגישה מדגישה את אחריות המדינה כלפי החלש. המדינה תתערב בתחום החברתי-כלכלי במידה רבה כדי להבטיח קיום בסיסי בכבוד לכל אדם, ותתמוך במיסוי גבוה על העשירונים העליונים. דוגמאות: סבסוד שירותים, הענקת שירותים חברתיים, חקיקה חברתית, הלאמה. ביסוס: "כדי לשנות מציאות זו, ממשלת ישראל מממנת מרכזים ייעודיים לקידום התעסוקה...באמצעות ההשקעה כספית זו, המדינה מקווה להעלות את השכר הממוצע בחברה הערבית...על המדינה להגביר את המאמץ ולהגדיל את ההשקעה הכספית...תאפשר לאזרחים רבים ככל האפשר להתקיים בכבוד...". הסבר: הגישה הסוציאל-דמוקרטית באה לידי ביטוי בקטע, בכך שהדובר טוען שהממשלה מתערבת בתחום החברתי-כלכלי על מנת להבטיח שוויון בין המגזרים. הכותב מתאר כיצד הממשלה מממנת מרכזים ייעודיים לקידום התעסוקה והכל במטרה להעלות את השכר הממוצע בחברה הערבית ולהשוות אותו לשכר הממוצע בחברה היהודית. הכותב טוען שעל הממשלה להגדיל את ההשקעה כדי לאפשר חיים בכבוד, בדיוק על פי הגישה הסוציאל-דמוקרטית.

נושאי המצגת

- ציון מושג + הצגתו (הגדרה מהלימוד, לא מהקטע)
- הסבר תופעה או סיבות בעזרת החומר שלמדתם
- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- השוואה: דמיון והבדל בין מושגים או גישות
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים

- גישה כלכלית ליברלית/ניאו ליברלית
- גישה כלכלית-חברתית: סוציאל דמוקרטית
- הדרך למימוש הפוטנציאל של האזרח
- נעשית ע"י מוסדות וגופים שלטוניים שהוסמכו לכך בחוק
- החברתי- כלכלי ותמיכה בצמצום המיסוי למינימום. דוגמאות
- החברתי-כלכלי ותמיכה בצמצום המיסוי למינימום. דוגמאות

✗ כותבים את ההגדרה (הצג) מתוך הקטע במקום מהחומר שלמדתם - ההגדרה חייבת לבוא מהלימוד.

✗ מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.

✗ שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.

✗ כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווון.

לצפייה

צפו בסרטון "המתרגלת | בגרות באזרחות | שיעור #16 | גישות כלכליות חברתיות" - גם בעמוד הנושא, בלשונית "סרטון".

<https://www.youtube.com/watch?v=zMGC3Rml5jw>
הסרטון הוא קישור חיצוני (YouTube) ולא נבדק מול תוכן השאלון או מחוון משרד החינוך.

עברו שוב על נושאי המצגת, תרגלו במשחקים, ונסו את שאלת הבגרות בעמוד הנושא.
בהצלחה!